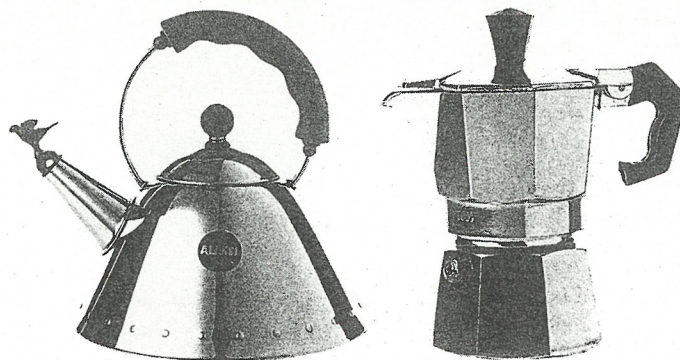

ORD
OM
ORD

Mange ord i språket vårt har en opprinnelse som for lengst er glemt, og ofte kan vi heller ikke uten videre tenke oss til hva ordene egentlig betyr. Vi håper leserne vil finne glede i en spalte der vi vil ha små epistler om ord vi bruker til daglig, men som de færreste av oss kan forhistorien til. I denne spalten er det mer enn ønskelig med innlegg fra leserne. Det sitter vel kolleger rundt om i landet med kunnskap på feltet, og her får de altså muligheten til å utfolde seg for et bredt publikum!

Kaffe

Ordet er arabisk, qahwa, og betød opprinnelig vin. Muhammed forbød som kjent muslimene å drikke vin, og ordet endret betydning fra vin til kaffe parallelt med at drikkevanene gikk den veien. (Han må ha hatt noen alkoholpolitiske grep vi bare kan misunne ham!). Kaffebuskens hjemland er Etiopia, og der ble kaffebønnene ristet og spist med smør til. Det var først på 1400-tallet man fant på å lage en drikke av ristede kaffebønner og deretter kom kaffen til Arabia. Byen Mokka ble den viktigste utskipningshavnen for kaffebønner, og den fineste kaffen fikk da navn fra den byen.

I Europa ble kaffe en motedrikk på 1600-tallet, hvor dertil egnede kaffehus ble opprettet. Her gikk diskusjonene høyt blant tidens intellektuelle. «Det norske selskap» i København der bl.a. Johan Herrmann Wessel var stamgjest, holdt til i et av Københavns kaffehus på 1700-tallet. Politiske ideer som bl.a. i sin tid bidro til at Norge ble en selvstendig nasjon, hadde nok god grobunn over kaffekoppene her. (Vi skal kanskje takke for at de holdt seg til kaffe og ikke vin på disse serveringsstedene, hva slags grunnlov hadde vi fått da?)

Te

Denne drikken kom til Europa fra Asia med portugisiske sjøfarere på slutten av 1500-tallet. Te ble fort en verdifull vare, da det Ostindiske Kompagni i 1664 skulle forære kong Charles II av England en kostelig gave overrakte de 1 kg te! Ordet er en europeisk uttale av det kinesiske taj. Russerne har beholdt talemåten bedre enn oss, der heter det tjaj. Der er nok gleden over en kopp te større enn hos oss, de har ikke caféer (som jo er kaffehus), men tjanaja som altså er et tehus. Russerne gir heller ikke drikkepenger men tepenger, na tjaj.

Margarin

«Gi ikke hundene det som er hellig, og kast ikke perler for svin!» (Math.7,6) sier Jesus i Bergprekenen. Et meget anvendelig uttrykk uansett livssyn, men har det noen sammenheng med margarin? Det greske ordet for perler er margarites, et ord grekerne igjen har hentet fra Persia. Pikenavnet Margrethe og blomsternavnet margeritt har samme opprinnelse. Og den hvite fargen i perler og margeritter gjorde et fanskmennene i begynnelsen av 1800-tallet gav en hvitlig fettsyre navnet «acide margarique». Dette ble så en faglig betegnelse på fett i faste former. Under den tysk-franske krig i 1870 ble det smørmangel, og da oppfant man en smørerstatning som var kjernede fettstoffer og dette stoffet gav man så navnet margarin. I 1973 kom Minarinet på markedet der man har minimalisert fettinnholdet, derav navnet.

Jannike Reymert

Kilder:

H.G.Jacobsen, H.Jensen, P.S.Jørgensen: Politikens Ord med historie. Politikens Forlag. Copenhagen.1997.